

ผลกระทบของกระบวนการตรวจสอบที่มีผลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีใน
มุมมองเจ้าหน้าที่ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินส่วนกลาง

**The Impact of the Audit Process on Audit Quality in the Perspective of the
Audit Officer of the State Audit Office**

ณัฐกานต์ เกื้อทอง

Nattakarn Kuathong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษากระบวนการตรวจสอบในมุมมองเจ้าหน้าที่ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินส่วนกลาง (2) เพื่อศึกษาคุณภาพงานสอบบัญชีในมุมมองเจ้าหน้าที่ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินส่วนกลาง (3) เพื่อศึกษาผลกระทบของกระบวนการตรวจสอบที่มีผลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีในมุมมองเจ้าหน้าที่ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินส่วนกลาง

กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการสำนักตรวจสอบการเงินและบริหารพัสดุ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินจำนวน 280 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการตรวจสอบ ด้านการวางแผนปฏิบัติงานตรวจสอบ ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ และด้านการสรุปผลและการจัดทำรายงานการตรวจสอบ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพงานสอบบัญชีโดยรวม

คำสำคัญ : กระบวนการตรวจสอบ คุณภาพงานสอบบัญชี สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

ABSTRACT

This research is aimed at (1) To study the audit process in the perspective of the audit officer of the State Audit Office (2) to study the audit quality in the perspective of the audit officer of the State Audit Office (3) To combat the impact of the audit process that affects the quality of the audit work in the perspective of the audit officer of the State Audit Office

The sample group is government officials of Finance and Procurement Audit Office. State Audit Office of 280 people. The tools used for data collection for this research are questionnaires. The statistics used for analysing the collected data were multiple regression analysis.

The results of the research found that the examination process In the planning of the audit work In the field of operational inspection And the conclusion and preparation of the audit report There is a relationship and a positive impact on the overall audit quality.

Keywords : Audit Process Audit Quality State Audit Office

บทนำ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2561 กำหนดให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีฐานะเป็นนิติบุคคล และอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้ว่าการ มีโครงสร้างการแบ่งแยกหน้าที่และอำนาจออกเป็น 3 ระดับ คือ หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หน้าที่และอำนาจของผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และหน้าที่และอำนาจของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

ตรวจเงินแผ่นดิน เป็นการตรวจสอบการเงินของหน่วยรับตรวจ ซึ่งรวมถึง ตรวจการจัดเก็บรายได้ การรับ การใช้จ่าย การใช้ประโยชน์ การเก็บรักษา และการบริหารซึ่งเงิน ทรัพย์สิน สิทธิ และผลประโยชน์ของหน่วยรับตรวจหรือที่อยู่ในความครอบครองหรืออำนาจ ใช้จ่ายของหน่วยรับตรวจว่า

1. เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรี และแบบแผนการปฏิบัติราชการ หรือไม่
2. การใช้จ่ายเงินหรือการใช้ประโยชน์นั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ประหยัด เกิดผลสัมฤทธิ์ และมีประสิทธิภาพหรือไม่
3. การตรวจสอบรายงานการเงินของหน่วยรับตรวจและแสดงความเห็นต่อผลของการตรวจสอบ
4. การตรวจสอบอื่นที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

การตรวจสอบการเงินมีวัตถุประสงค์โดยรวม เพื่อให้ได้มาซึ่งความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่า รายงานการเงินโดยรวมปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่ ไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด ซึ่งช่วยให้ผู้ตรวจสอบสามารถแสดงความเห็นได้ว่า รายงานการเงินได้จัดทำขึ้นในสาระสำคัญตามแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องหรือไม่ และการปฏิบัติงานตรวจสอบรวมทั้ง

การรายงานผลการตรวจสอบตามข้อเท็จจริงที่ตรวจพบตามแนวปฏิบัติการตรวจสอบการเงินภาครัฐที่สำนักงานกำหนด และมาตรฐานการสอบบัญชีที่สภาวิชาชีพบัญชีประกาศกำหนด

รายงานการเงินที่จะแสดงข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญน่าเชื่อถือจะต้องมีกระบวนการตรวจสอบที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้ได้หลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ และเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่างานตรวจสอบมีคุณภาพเป็นที่เชื่อถือต่อผู้ใช้ประโยชน์จากผลการตรวจสอบและบุคคลทั่วไป ทั้งนี้เพราะคุณภาพงานสอบบัญชีจะขึ้นอยู่กับกระบวนการตรวจสอบ

ตามประกาศคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เรื่อง หลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน (2562) ได้กำหนดให้การดำเนินการตรวจสอบการเงินมีขั้นตอนหลักอย่างน้อยดังต่อไปนี้ การจัดทำหนังสือยืนยันการปฏิบัติงานสอบบัญชี การวางแผนการตรวจสอบ การปฏิบัติงานตรวจสอบ และการรายงานผลการตรวจสอบ

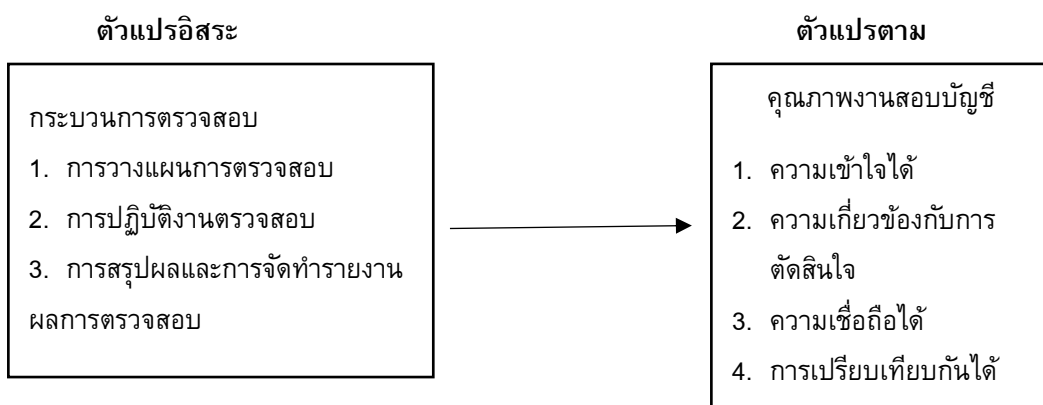
มาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐ พ.ศ. 2561 ได้อธิบายถึง ลักษณะเชิงคุณภาพของรายงานทางการเงิน หมายถึง คุณสมบัติที่ทำให้ข้อมูลในรายงานการเงินมีประโยชน์ต่อผู้ใช้รายงานการเงิน ซึ่งประกอบด้วย ความเข้าใจได้ ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ความเชื่อถือได้ และการเปรียบเทียบกันได้

ดังนั้น เพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่ารายงานการเงินโดยรวมไม่แสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ โดยให้การเชื่อมั่นเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบทั้งหมด ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลกระทบของกระบวนการตรวจสอบที่มีผลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีในมุมมองเจ้าหน้าที่ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินส่วนกลาง ผู้วิจัยคาดว่าเมื่อทราบถึงผลการศึกษาค่าจะช่วยเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาให้คุณภาพงานสอบบัญชีดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการตรวจสอบในมุมมองเจ้าหน้าที่ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินส่วนกลาง
2. เพื่อศึกษาคุณภาพงานสอบบัญชีในมุมมองเจ้าหน้าที่ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินส่วนกลาง
3. เพื่อศึกษาผลกระทบของกระบวนการตรวจสอบที่มีผลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีในมุมมองเจ้าหน้าที่ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินส่วนกลาง

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

กระบวนการตรวจสอบส่งผลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีในมุมมองเจ้าหน้าที่ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินส่วนกลาง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงผลกระทบของกระบวนการตรวจสอบที่มีผลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินส่วนกลาง
2. เพื่อนำข้อมูลที่ได้ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนา ให้คุณภาพงานสอบบัญชีดีขึ้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการในสำนักตรวจสอบการเงินและบริหารพัสดุ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ส่วนกลาง จำนวน 931 คน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 280 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา ได้แก่ การหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง กระบวนการตรวจสอบมีผลกระทบต่อคุณภาพงานสอบบัญชี และคุณภาพงานสอบบัญชี สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินส่วนกลาง
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรอิสระกับคุณภาพงานสอบบัญชีโดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	50	17.9
หญิง	230	82.1
รวม	280	100

จากตาราง 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 82.1 และเพศชาย จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 17.9

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
18 - 30	136	48.6
31 - 40	121	43.2
41 - 50	20	7.1
51 ขึ้นไป	3	1.1
รวม	280	100

จากตาราง 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 18 - 30 ปี จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 48.6 และ รองลงมาได้แก่ อายุระหว่าง 31 – 40 ปี มีจำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 43.2 ตามด้วยอายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1 และอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.1 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	6	2.1
ปริญญาตรี	159	56.8
สูงกว่าปริญญาตรี	115	41.1
รวม	280	100

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 56.8 รองลงมาคือสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 41.1 และต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่งงาน

ตำแหน่งงาน	จำนวน	ร้อยละ
ระดับปฏิบัติการ	178	63.6
ระดับชำนาญการ	96	34.3
ระดับชำนาญการพิเศษ	6	2.1
อื่น	0	0
รวม	280	100

จากตาราง 4.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งงานในปัจจุบันในระดับปฏิบัติการ จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 63.6 รองลงมาคือระดับชำนาญการ จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 34.3 และระดับชำนาญการพิเศษ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์

ประสบการณ์	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 2 ปี	92	32.9
2 - 5 ปี	74	26.4
6 - 10 ปี	73	26.1
10 ปีขึ้นไป	41	14.6
รวม	280	100

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานด้านตรวจสอบบัญชีน้อยกว่า 2 ปี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 32.9 รองลงมาคือ ระหว่าง 2 – 5 ปี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 26.4 ตามด้วย ระหว่าง 6 – 10 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 26.1 และ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6 ตามลำดับ

ข้อมูลระดับความคิดเห็นของกระบวนการตรวจสอบมีผลกระทบต่อคุณภาพงานสอบบัญชี

ตารางที่ 4.6 ระดับความคิดเห็นของกระบวนการตรวจสอบมีผลกระทบต่อคุณภาพงานสอบบัญชีโดยรวมและเป็นรายด้าน

กระบวนการตรวจสอบ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
ด้านการวางแผนปฏิบัติงานตรวจสอบ	4.4671	.54456	มากที่สุด
ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ	4.4277	.50057	มากที่สุด
ด้านการสรุปผลและการจัดทำรายงานการตรวจสอบ	4.5417	.45578	มากที่สุด
โดยรวม	4.4788	.42908	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความคิดเห็นในระดับ “มากที่สุด” โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.4788 และถ้าพิจารณารายด้านพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุดเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านการสรุปผลและการจัดทำรายงานการตรวจสอบ มีค่าเฉลี่ย 4.5417 รองลงมาได้แก่ ด้านการวางแผนปฏิบัติงานตรวจสอบ มีค่าเฉลี่ย 4.4671 และด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ มีค่าเฉลี่ย 4.4277 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 ระดับความคิดเห็นของกระบวนการตรวจสอบมีผลกระทบต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านการวางแผนปฏิบัติงานตรวจสอบ

ด้านการวางแผนปฏิบัติงานตรวจสอบ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
การวางแผนการตรวจสอบและใช้วิธีการตรวจสอบต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานที่เพียงพอและเหมาะสม	4.57	.719	มากที่สุด
การกำหนดระยะเวลาในปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายไว้อย่างชัดเจน	4.49	.661	มากที่สุด
การทำความเข้าใจภารกิจหลัก และการควบคุมภายในของหน่วยรับตรวจ	4.43	.715	มากที่สุด

ด้านการวางแผนปฏิบัติงานตรวจสอบ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
การกำหนดแผนการสอบบัญชีโดยรวม	4.40	.685	มากที่สุด
การระบุและประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ	4.45	.655	มากที่สุด
ผลรวมด้านการวางแผน	4.4671	.54456	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความคิดเห็นในระดับ “มากที่สุด” โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.4671 เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุดเป็นอันดับแรก ได้แก่ การวางแผนการตรวจสอบและใช้วิธีการตรวจสอบต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานที่เพียงพอและเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.57 รองลงมาได้แก่ การกำหนดระยะเวลาในปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายไว้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 4.49 และการระบุและประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ มีค่าเฉลี่ย 4.45 ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การกำหนดแผนการสอบบัญชีโดยรวม มีค่าเฉลี่ยที่ 4.40

ตารางที่ 4.8 ระดับความคิดเห็นของกระบวนการตรวจสอบมีผลกระทบต่อคุณภาพงานสอบบัญชี

ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ

ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
การรวบรวมหลักฐานการสอบบัญชีที่เพียงพอและเหมาะสม	4.56	.653	มากที่สุด
การให้ความสำคัญกับการค้นหาหลักฐานการสอบบัญชีอย่างเพียงพอเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและสมบูรณ์	4.55	.632	มากที่สุด
การใช้วิธีการตรวจสอบที่เหมาะสมเพื่อให้ได้หลักฐานการสอบบัญชี	4.47	.604	มากที่สุด
การกำหนดขอบเขตในการตรวจสอบ	4.42	.672	มากที่สุด
การกำหนดขนาดตัวอย่างที่เพียงพอและเหมาะสม	4.31	.748	มากที่สุด
การกำหนดวิธีการเลือกตัวอย่าง	4.17	.817	มาก
การให้ความสำคัญกับแหล่งที่มา ลักษณะ ของหลักฐาน	4.45	.659	มากที่สุด
การให้ความสำคัญกับกระดาษทำการ เพื่อเป็นหลักฐานการสอบบัญชี	4.49	.610	มากที่สุด
ผลรวมด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ	4.4277	.50057	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความคิดเห็นในระดับ “มากที่สุด” โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.4277 เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุดเป็นอันดับแรก ได้แก่ การรวบรวมหลักฐานการสอบบัญชีที่เพียงพอและเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.56 รองลงมาได้แก่ การให้ความสำคัญกับการค้นหาหลักฐานการสอบบัญชีอย่างเพียงพอเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและสมบูรณ์ มีค่าเฉลี่ย 4.55 และการให้ความสำคัญกับกระดาษทำการ เพื่อเป็นหลักฐานการสอบบัญชี มีค่าเฉลี่ย 4.49 ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การกำหนดวิธีการเลือกตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยที่ 4.17

ตารางที่ 4.9 ระดับความคิดเห็นของกระบวนการตรวจสอบมีผลกระทบต่อคุณภาพงานสอบบัญชี

ด้านการสรุปผลและการจัดทำรายงานการตรวจสอบ

ด้านการสรุปผลและการจัดทำรายงานการตรวจสอบ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
การรวบรวมข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงทั้งหมดที่ตรวจพบระหว่างการตรวจสอบ	4.59	.568	มากที่สุด
การจำแนกรายการข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงทั้งหมดที่จะเสนอให้หน่วยรับตรวจปรับปรุง	4.49	.622	มากที่สุด
การสรุปผลการตรวจพบข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงในรูปแบบของการบรรยาย เพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี	4.45	.665	มากที่สุด
การจัดทำรายงานการสอบบัญชีอย่างถูกต้อง เหมาะสม และครบถ้วน	4.56	.589	มากที่สุด
การสรุปผลการปฏิบัติงาน ข้อตรวจพบ และแนวทางแก้ไข ไว้ในกระดาษทำการสรุปผลการตรวจสอบ	4.59	.610	มากที่สุด
การรายงานผลการปฏิบัติงานได้ทันเวลาที่กำหนดไว้ อย่างถูกต้องและครบถ้วน	4.57	.583	มากที่สุด
ผลรวมด้านการสรุปผลและการจัดทำรายงานการตรวจสอบ	4.5417	.45578	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความคิดเห็นในระดับ “มากที่สุด” โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.5417 เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุดเป็นอันดับแรก ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงทั้งหมดที่ตรวจพบระหว่างการตรวจสอบ มีค่าเฉลี่ย 4.59 เท่ากับการสรุปผลการปฏิบัติงาน ข้อตรวจพบ และแนวทางแก้ไข ไว้ในกระดาษทำการสรุปผลการตรวจสอบ ตามด้วยการรายงานผลการปฏิบัติงานได้ทันเวลาที่กำหนดไว้ อย่างถูกต้องและครบถ้วน มีค่าเฉลี่ย 4.57 ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การสรุปผลการตรวจพบข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงในรูปแบบของการบรรยาย เพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี มีค่าเฉลี่ยที่ 4.45

ข้อมูลระดับความเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการสอบบัญชี

ตารางที่ 4.10 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวมและเป็นรายด้าน

คุณภาพการสอบบัญชี	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
ด้านความเข้าใจได้	4.2357	.64046	มากที่สุด
ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ	4.3607	.71484	มากที่สุด
ด้านความเชื่อถือได้	4.5571	.50249	มากที่สุด
ด้านการเปรียบเทียบกันได้	4.3804	.59491	มากที่สุด
โดยรวม	4.3835	.50857	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความคิดเห็นในระดับ “มากที่สุด” โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.3835 และถ้าพิจารณารายด้านพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุดเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านความเชื่อถือได้ มีค่าเฉลี่ย 4.5571 รองลงมาได้แก่ ด้านการเปรียบเทียบกันได้ มีค่าเฉลี่ย 4.3804 และด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ย 4.3607 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านความเข้าใจได้ มีค่าเฉลี่ย 4.2357

ตารางที่ 4.11 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการสอบบัญชี ด้านความเข้าใจได้

ด้านความเข้าใจได้	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
การนำเสนอรายงานการเงินที่สามารถเข้าใจได้ทันที	4.24	.640	มากที่สุด
ผลรวมด้านความเข้าใจได้	4.2357	.64046	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความคิดเห็นในระดับ “มากที่สุด” ว่าการนำเสนอรายงานการเงินที่สามารถเข้าใจได้ทันที โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24

ตารางที่ 4.12 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการสอบบัญชี ด้านเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

ด้านเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
การนำเสนอรายงานการเงินด้วยข้อมูลที่ช่วยให้ผู้ใช้รายงานการเงินสามารถประเมินเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เพื่อใช้ในการตัดสินใจ	4.36	.715	มากที่สุด
ผลรวมด้านเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ	4.3607	.71484	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความคิดเห็นในระดับ “มากที่สุด” ว่าการนำเสนอรายงานการเงินด้วยข้อมูลที่ช่วยให้ผู้ใช้รายงานการเงินสามารถประเมินเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เพื่อใช้ในการตัดสินใจ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36

ตารางที่ 4.13 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการสอบบัญชี ด้านความเชื่อถือได้

ด้านความเชื่อถือได้	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
การนำเสนอรายงานการเงินด้วยข้อมูลที่ไม่มีความผิดพลาดที่มีนัยสำคัญ ไม่มีความลำเอียง และสามารถกำหนดมูลค่าได้อย่างน่าเชื่อถือ	4.58	.605	มากที่สุด
การนำเสนอรายงานการเงินเป็นไปตามความจริง	4.56	.596	มากที่สุด
การนำเสนอรายงานการเงินด้วยข้อมูลที่เป็นกลาง	4.65	.534	มากที่สุด
การนำเสนอรายงานการเงินด้วยความระมัดระวังในเรื่องของความไม่แน่นอนที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เกี่ยวกับสถานการณ์ต่าง ๆ	4.45	.603	มากที่สุด

ด้านความเชื่อถือได้	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
การนำเสนอรายงานการเงินด้วยข้อมูลที่มีความครบถ้วนภายใต้ข้อจำกัดของความมีสาระสำคัญ	4.54	.585	มากที่สุด
ผลรวมด้านความเชื่อถือได้	4.5571	.50249	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความคิดเห็นในระดับ “มากที่สุด” โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.5571 เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุดเป็นอันดับแรก ได้แก่ การนำเสนอรายงานการเงินด้วยข้อมูลที่เป็นกลาง มีค่าเฉลี่ย 4.65 รองลงมาได้แก่ การนำเสนอรายงานการเงินด้วยข้อมูลที่ไม่มีความผิดพลาดที่มีนัยสำคัญ ไม่มีความลำเอียง และสามารถกำหนดมูลค่าได้อย่างน่าเชื่อถือ มีค่าเฉลี่ย 4.58 และการนำเสนอรายงานการเงินเป็นไปตามความจริง มีค่าเฉลี่ย 4.56 ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การนำเสนอรายงานการเงินด้วยความระมัดระวังในเรื่องของความไม่แน่นอนที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ มีค่าเฉลี่ย 4.45

ตารางที่ 4.14 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการสอบบัญชี ด้านเปรียบเทียบกันได้

ด้านเปรียบเทียบกันได้	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
การนำเสนอรายงานการเงินที่สามารถเปรียบเทียบรายงานการเงินของหน่วยงานในรอบระยะเวลาต่างกัน	4.37	.676	มากที่สุด
การนำเสนอรายงานการเงินที่สามารถเปรียบเทียบรายงานการเงินระหว่างหน่วยงานเพื่อประเมินฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน	4.39	.612	มากที่สุด
ผลรวมด้านการเปรียบเทียบกันได้	4.3804	.59491	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความคิดเห็นในระดับ “มากที่สุด” โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.3804 เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุดเป็นอันดับแรก ได้แก่ การนำเสนอรายงานการเงินที่สามารถเปรียบเทียบรายงานการเงินระหว่างหน่วยงานเพื่อประเมินฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน มีค่าเฉลี่ย 4.39 และการนำเสนอรายงานการเงินที่สามารถเปรียบเทียบรายงานการเงินของหน่วยงานในรอบระยะเวลาต่างกัน มีค่าเฉลี่ย 4.37 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณของกระบวนการตรวจสอบมีผลกระทบต่อคุณภาพงานสอบบัญชี

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการตรวจสอบทั้ง 3 ด้านกับคุณภาพงานสอบบัญชี ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 4.15 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นระหว่างกระบวนการกับคุณภาพงานสอบบัญชี

R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
.709	.502	.497	.36084

จากตารางที่ 4.15 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น พบว่า R Square มีค่าเท่ากับ 0.502 ซึ่งหมายความว่ากระบวนการตรวจสอบทั้ง 3 ด้าน สามารถนำมาอธิบายคุณภาพงานสอบบัญชีได้ร้อยละ 50.2

ตารางที่ 4.16 วิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณระหว่างกระบวนการตรวจสอบกับคุณภาพงานสอบบัญชี

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	.589	.230		2.565	.011
ด้านการวางแผนปฏิบัติงานตรวจสอบ	.235	.050	.251	4.645	.000
ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ	.122	.061	.120	1.997	.047
ด้านการสรุปผลและการจัดทำรายงานการตรวจสอบ	.486	.071	.435	6.859	.000

จากตารางที่ 4.16 พบว่า คุณภาพงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์กับกระบวนการตรวจสอบเรียงลำดับตามความสำคัญดังต่อไปนี้

1. ด้านสรุปผลและการจัดทำรายงานการตรวจสอบ

กระบวนการตรวจสอบด้านสรุปผลและการจัดทำรายงานการตรวจสอบ ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพงานสอบบัญชี เนื่องจากการสรุปผลเป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบทั้งหมดมาสรุปไว้ในกระดาษทำการ เพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี ที่จะเสนอต่อผู้ใช้รายงาน จึงต้องมีแนวทางการปฏิบัติในการจัดทำรายงานให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพรีวี ยามะเทวัน (2558)

2. ด้านการวางแผนปฏิบัติงานตรวจสอบ

กระบวนการตรวจสอบด้านการวางแผนปฏิบัติงานตรวจสอบ ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพงานสอบบัญชี เพราะการวางแผนการสอบบัญชีจะช่วยให้ผู้สอบบัญชีสามารถรวบรวมหลักฐานการสอบบัญชีได้อย่างเพียงพอ และเหมาะสม ช่วยให้ผู้สอบบัญชีแน่ใจได้ว่า ได้มีการพิจารณาเรื่องสำคัญอย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถระบุและจัดการกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และช่วยให้มีการมอบหมายงานและกำหนดระยะเวลาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงเนตร ชูผล (2559), พรรณราย คำจันทร์ดี (2551), ปารีชาติ สมภาร (2556) และพิมพ์นารา อธิโชติอนันต์ (2555)

3. ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ

กระบวนการตรวจสอบด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพงานสอบบัญชี เพราะเป็นขั้นตอนของการรวบรวมหลักฐานการสอบบัญชีให้ได้เพียงพอและเหมาะสม ที่จะสามารถสรุปความเห็นของผู้ตรวจสอบได้อย่างสมเหตุสมผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงเนตร ชูผล (2559),

พรรณราย คำจันทร์ดี (2551), พิมพ์นารา อธิโชติอนันต์ (2555), ปภัสรา ช่างสาร (2556) และปยุตน์ช ปิ่นกุ่มภีร์, กนกศักดิ์ สุขวัญนาสินทร์ (2560)

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการตรวจสอบที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพงานสอบบัญชีในมุมมองเจ้าหน้าที่ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินส่วนกลาง คือ ด้านการวางแผนปฏิบัติงานตรวจสอบ ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ และด้านสรุปผลและการจัดทำรายงานการตรวจสอบ โดยเรียงตามลำดับความสำคัญดังต่อไปนี้

1. ด้านสรุปผลและการจัดทำรายงานการตรวจสอบ

จากการศึกษา พบว่า กระบวนการด้านสรุปผลและการจัดทำรายงานการตรวจสอบ ในเรื่องการรวบรวมข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงทั้งหมดที่ตรวจพบระหว่างการตรวจสอบ การจำแนกรายการข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงที่จะเสนอให้หน่วยรับตรวจปรับปรุง การสรุปผลการตรวจพบข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงในรูปแบบของการบรรยายเพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี การจัดทำรายงานการสอบบัญชีอย่างถูกต้องเหมาะสมและครบถ้วน การสรุปผลการปฏิบัติงาน ข้อตรวจพบ และแนวทางแก้ไข ไว้ในกระดาษทำการสรุปผลการตรวจสอบ และการรายงานผลการปฏิบัติงานได้ทันเวลาที่กำหนดไว้อย่างถูกต้องและครบถ้วน ล้วนแต่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพงานสอบบัญชี

2. ด้านการวางแผนปฏิบัติงานตรวจสอบ

จากการศึกษา พบว่า การวางแผนการตรวจสอบและใช้วิธีการตรวจสอบต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานที่เพียงพอและเหมาะสม การกำหนดระยะเวลาในปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายไว้อย่างชัดเจน การทำความเข้าใจภารกิจหลัก และการควบคุมภายในของหน่วยรับตรวจ การกำหนดแผนการสอบบัญชีโดยรวม และการระบุและประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ล้วนแต่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพงานสอบบัญชี

3. ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ

จากการศึกษา พบว่า การรวบรวมหลักฐานการสอบบัญชีที่เพียงพอและเหมาะสมการให้ความสำคัญกับการค้นหาหลักฐานการสอบบัญชีอย่างเพียงพอเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและสมบูรณ์ การใช้วิธีการตรวจสอบที่เหมาะสมเพื่อให้ได้หลักฐานการสอบบัญชี การกำหนดขอบเขตในการตรวจสอบ การกำหนดขนาดตัวอย่างที่เพียงพอและเหมาะสม การกำหนดวิธีการเลือกตัวอย่าง การให้ความสำคัญกับแหล่งที่มา ลักษณะ ของหลักฐาน และการให้ความสำคัญกับกระดาษทำการ เพื่อเป็นหลักฐานการสอบบัญชี ล้วนแต่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพงานสอบบัญชี

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มคุณภาพงานสอบบัญชีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมุ่งเน้นในการพัฒนากระบวนการที่ส่งผลต่อคุณภาพงานสอบบัญชี

1. ด้านการวางแผนปฏิบัติงานตรวจสอบ

ในการวางแผนปฏิบัติงานตรวจสอบ ผู้สอบบัญชีควรกำหนดขอบเขต ช่วงเวลา แนวทางและวิธีการของการตรวจสอบเพื่อรวบรวมหลักฐานการตรวจสอบที่เหมาะสมและเพียงพอ ศึกษาทำความเข้าใจหน่วยรับตรวจและสภาพแวดล้อมของหน่วยรับตรวจ รวมถึงการควบคุมภายใน การระบุและประเมินความ

เสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ รวมทั้งให้มีการจัดทำแผนการตรวจสอบโดยรวม

2. ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ

ในการปฏิบัติงานตรวจสอบ ผู้สอบบัญชีควรรวบรวมหลักฐานการสอบบัญชีที่เพียงพอและเหมาะสม เลือกใช้วิธีการตรวจสอบที่เหมาะสม กำหนดขอบเขตในการตรวจสอบให้ชัดเจน กำหนดขนาดตัวอย่างที่เพียงพอและเหมาะสม พร้อมทั้งกำหนดวิธีการเลือกตัวอย่าง และการให้ความสำคัญกับแหล่งที่มา ลักษณะ ของหลักฐาน รวมทั้งการให้ความสำคัญกับกระดาดำการ เพื่อเป็นหลักฐานการสอบบัญชี

3. ด้านสรุปผลและการจัดทำรายงานการตรวจสอบ

ในการสรุปผลและจัดทำรายงานการตรวจสอบ ผู้สอบบัญชีต้องรวบรวมข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงทั้งหมดที่ตรวจพบระหว่างการตรวจสอบ มาจำแนกรายการข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงที่จะเสนอให้หน่วยรับตรวจปรับปรุง ต้องสรุปผลการตรวจพบข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงในรูปแบบของการบรรยาย แล้วสรุปผลการปฏิบัติงาน ข้อตรวจพบ และแนวทางแก้ไข ไว้ในกระดาดำการสรุปผลการตรวจสอบ เพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี รวมทั้งจัดทำรายงานการสอบบัญชีอย่างถูกต้อง เหมาะสมและครบถ้วน และต้องรายงานผลการปฏิบัติงานได้ทันเวลาที่กำหนดไว้อย่างถูกต้องและครบถ้วน

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยต่อเนื่อง

1. ในการศึกษาครั้งนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ ข้าราชการสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจศึกษาประชากรจากสำนักงานสอบบัญชี

2. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยด้านอื่นๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพงานสอบบัญชี เช่น ปัจจัยด้านความรู้ ประสบการณ์ และการพัฒนาด้านวิชาชีพ ปัจจัยด้านระยะเวลาในการตรวจสอบบัญชี

บรรณานุกรม

- กระทรวงการคลัง. (2561). มาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐ พ.ศ.2561. ค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2562, จาก https://saraban-law.cgd.go.th/easinetimage/inetdoc?id=show_CGD.A.22883_2_BCS_2_pdf
- ดวงเนตร ชูผล (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีกับคุณภาพการสอบบัญชี ในกรมตรวจบัญชีสหกรณ์. วิทยานิพนธ์ ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะ และ ศิลปพร ศรีจันเพชร. (2559). การสอบบัญชี. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทีพีเอ็น เพรส.
- ปภัสรา ช่างสาร (2556). ผลกระทบของคุณลักษณะการสอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชีในประเทศไทย. วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ปี 5 (3) : หน้า 194-206
- ปาริชาติ สมภาร (2556). ผลกระทบของความสามารถทางการบริหารงาน ที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย. วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ปี 5 (3) : หน้า 93-104
- ปุณยนุช ปิ่นกุ่มภีร์, กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินทร์ (2560). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย. เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจปริทัศน์. ปี 13 (1) : หน้า 72-96
- พิมพ์นารา อธิโชตินันต์ (2555) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพงานสอบบัญชีในมุมมองระดับผู้ช่วยผู้จัดการงานสอบบัญชีขึ้นไปของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 4 (Big 4). การค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พิมพ์รวี ยามะเทวัน (2558). ผลกระทบของกระบวนการการสอบบัญชีที่ดีที่มีผลต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ปี 34 (2) : หน้า 110-122
- พรรณราย คำจันทร์ดี (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีกับคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีสหกรณ์. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- สภาวิชาชีพบัญชี. (2555). มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 200 วัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี. ค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <http://www.fap.or.th/upload/9414/NXQx9ehJa7.pdf>
- สภาวิชาชีพบัญชี. (2555). มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 240 ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับการพิจารณาการทุจริตในการตรวจสอบงบการเงิน. ค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <http://www.fap.or.th/upload/9414/nrtaxzEwDE.pdf>

สภาวิชาชีพบัญชี. (2555). มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 300 การวางแผนการตรวจสอบงบการเงิน. ค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <http://www.fap.or.th/upload/9414/R2a3qJNkuc.pdf>

สภาวิชาชีพบัญชี. (2557). มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 (ปรับปรุง) การระบุและประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ โดยการทำความเข้าใจกิจการและสภาพแวดล้อมของกิจการ ค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <http://www.fap.or.th/upload/9414/EYGwHdzDAn.pdf>

สภาวิชาชีพบัญชี. (2555). มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 320 ความมีสาระสำคัญในการวางแผนและการปฏิบัติงานสอบบัญชี ค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <http://www.fap.or.th/upload/9414/3YWdqoGBWI.pdf>

สภาวิชาชีพบัญชี. (2555). มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 500 หลักฐานการสอบบัญชี. ค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <http://www.fap.or.th/upload/9414/4zkBeA0g9G.pdf>

สภาวิชาชีพบัญชี. (2555). มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 530 การเลือกตัวอย่างในการสอบบัญชี. ค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <http://www.fap.or.th/upload/9414/w8eKjZ0Lur.pdf>

สภาวิชาชีพบัญชี. (2559). มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 700 (ปรับปรุง) การแสดงความเห็นและการรายงานต่องบการเงิน. ค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <http://www.fap.or.th/upload/9414/ttjvnkjJdF.pdf>

สุชาย ยังประสิทธิ์กุล. (2560). การสอบบัญชี. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทีพีเอ็น เพรส.

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. (2559). คู่มือการตรวจสอบการเงินหน่วยงานภาครัฐ

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. (2561) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2561. ค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <https://www.audit.go.th/th/พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน-พศ-2561>

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. (2562) ประกาศคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เรื่อง หลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน. ค้นเมื่อ 26 เมษายน 2562, จาก https://www.audit.go.th/sites/default/files/files/standard/T_0010.pdf